

Innhold

INNLEDNING	13
KAPITTEL 1 DRAMA OG ELEVAKTIV LÆRING	15
Drama som læringsform	15
Drama – en engasjerende og skapende læringsform	15
Drama styrker den faglige læreprosessen	17
Hemmelig oppdrag – glimt fra et dramaforløp	17
Lærer-i-rolle som forfatter: Harstad kommer på besøk	20
Spørsmål til refleksjon og samtale	22
KAPITTEL 2 DRAMAFAGETS EGENART	23
Drama – et estetisk fag og en læringsform	23
Drama – en symbolsk handling i rolle	24
Fiksjonens områder	24
Drama der fiksjonen iscenesettes av gjenstander og objekter	25
Drama der fiksjonen iscenesettes som en tenkt situasjon	25
Drama der fiksjonen iscenesettes i form av roller	26
Dramafagets byggesteiner – grunnelementene	26
Figur	26
Fabel	27
Rom	27
Tid	28
Dramaturgiske valg	28
Tolkning	29
Fokus	29
Vendepunkt	30
Dramatiske virkemidler	30
Spenning	31

Kontrast	31
Humor og glede	32
Ovrraskelse	32
Symboler	33
Ritualer	33
Rytme	34
Spørsmål til refleksjon og samtale.	35
KAPITTEL 3 DRAMA FOR Å SKAPE ET GODT KLASSE- OG LÆRINGSMILJØ	36
Klasse- og læringsmiljøets betydning	36
Lekbaserte læringsaktiviteter for å skape et godt klassemiljø	38
Navneleker	38
Bevegelsesleker	40
Leker som krever øyekontakt, det å bli sett på og konsentrasjon	40
Blindeleker som trener lytting og konsentrasjon	42
Leker som trener evnen til kommunikasjon og samspill	43
Spørsmål til refleksjon og samtale.	46
KAPITTEL 4 DRAMA – EN UTFORSKENDE LÆRINGSFORM	47
Å kunne utforske og skape	47
Om rollemodellering, tablå og bildeteater	48
Rollemodellering	50
1 Rollemodellering av seg selv – enkeltvis eller i grupper	50
2 Rollemodellering av andre – enkeltvis eller i grupper.	51
Tablå og bildeteater	53
Tablåarbeid med utgangspunkt i et tema	55
Tablåarbeid med utgangspunkt i kontraster	55
Bildeteater med utgangspunkt i et begrep – rasisme	56
Bildeteater med utgangspunkt i en gitt tekst	57
Lærer-i-rolle	59
Ulike rolletyper	60
Rollefigurer	60
Noen rammer og ideer for strukturering av et prosessdrama	63

En innledende og motiverende del	63
Piken med fyrstikkene	64
Oppsummering og vurdering av undervisningsforløpet	70
Spørsmål til refleksjon og samtale.	71
KAPITTEL 5 DRAMA OG UTVIKLING AV SOSIAL OG	
EMOSJONELL KOMPETANSE.	72
Sosial og emosjonell kompetanse integrert i andre	
kompetanser.	73
Dramaforløpet «Malenas Dagbok».	75
Utvikling av sosial og emosjonell kompetanse ved drama	
som læringsform	80
Sosial og emosjonell kompetanse som del av en	
fagspesifikk kompetanse.	80
Sosial og emosjonell kompetanse som del av	
kompetansen å kunne lære	81
Sosial og emosjonell kompetanse som del av	
kompetansen å kunne kommunisere, samhandle	
og delta	83
Sosial og emosjonell kompetanse som del av	
kompetansen å kunne utforske og skape	85
Spørsmål til refleksjon og samtale.	86
KAPITTEL 6 DRAMA OG ELEVENES ENGASJERTE	
MEDVIRKNING I LÆREPROSESSEN	87
Elever ønsker å være aktive i egen læreprosess	87
Glimt fra en elevaktiv og medvirkende læreprosess	88
Lærer-i-rolle-spill for å lære om klassifisering av dyr	88
Prosessdrama for å utforske teksten «Whale Rider»	90
Drama i grammatikk	91
Drama fremmer elevenes medvirkning i læreprosessen	93
Spørsmål til refleksjon og samtale.	94

KAPITTEL 7 DRAMA OG LEDELSE AV UNDERVISNINGS- OG LÆRINGSPROSESSER	95
Lærerens betydning for elevenes læring	95
Om å lede et prosessdrama – Kjerringa mot strømmen	96
Å være tverr og vrang – improvisasjon	96
Å lede læringsaktiviteter som åpner opp teksten	97
Å lede læringsaktiviteter som utforsker selve teksten . . .	98
Å diskutere og reflektere gjennom drama som læringsform	99
Kjerringa faller i elva – lærer forteller og dramatiserer . .	99
Møte med lensmannen – å lede diskusjon og refleksjon gjennom lærer-i-rolle	100
Nabobesøk – videre refleksjonen gjennom improvisert spill.	101
Refleksjon over eventyrets slutt – skriving i rolle	101
Prosessdrama kan forbedre lærerens ledelse og elevenes læring	101
Spørsmål til refleksjon og samtale.	103
KAPITTEL 8 DRAMA, ESTETISKE LÆREPROSESSER OG KLASSELEDELSE	104
Kunnskapsløftet og skapende estetiske læreprosesser	104
Klasseledelse og læringsmiljø	105
Estetikk og den estetiske læreprosessen	107
Estetiske læreprosesser og god klasseledelse	108
Dramaforløpet «Om jeg bare hadde en hund»	109
Estetiske læreprosesser skaper mening og glede for elevene	120
Estetiske læreprosesser kan skape kvalitet i klasselederrollen	121
Estetiske læreprosesser kan utvikle klasselederrollen . . .	122
En utfordrende klasselederrolle.	122
Spørsmål til refleksjon og samtale.	123

KAPITTEL 9 DRAMA, LESING OG LESEKOMPETANSE	124
Drama i norskfaget	124
Drama og elevenes motivasjon for lesing	125
Drama for å utvikle lesekompetanse	126
Drama og utforskning av tekst	127
Lærerens faglige og didaktiske planlegging	129
1) Lærerens egen analyse av teksten ut fra nivåer i leseforståelse	129
2) Lærerens valg av fokus ut fra tekst og aktuelle dramafaglige læringsformer	130
3) Lærerens konkrete planlegging og strukturering av et dramaforløp ut fra teksten	130
Dramaforløpet Karen – utdrag som eksempel	131
Hva drama som læringsform bidrar med	135
Spørsmål til refleksjon og samtale	136
KAPITTEL 10 DRAMA OG MATEMATIKK	137
Drama i matematikkfaget	137
Om erfaringenes betydning	137
Tall og algebra	139
Matematiske leker som kan tilpasses ulike trinn	139
Å spille regnefortellinger og rollespill	142
Prosessdrama	143
Geometri og måling	145
Symmetri	145
Om vinkler og geometriske figurer	145
Måling	146
Spørsmål til refleksjon og samtale	148
KAPITTEL 11 DRAMA – EN INKLUDERENDE LÆRINGSFORM	149
Det inkluderende aspektet	149
Inkluderende undervisning – en stor utfordring for læreren	150
Dramaforløpet «Darlah» – utdrag som eksempel	151
Alle elevene skal være aktive og mestre første læringsaktivitet	152

Å inkludere sjenerte og tilbaketrukne elever i fellesskapet . . .	155
Å inkludere utagerende elever i fellesskapet	157
Inkluderende læringsfellesskap øker læringsutbyttet for alle elever	160
Oppsummering av elevenes læringsutbytte	161
Lærernes erfaringer	161
Spørsmål til refleksjon og samtale.	162
KAPITTEL 12 DRAMA, PROGRESJON OG FORDYPET LÆRING . . .	163
Progresjon etter spiralprinsippet.	163
progresjon i det dramafaglige innholdet.	164
Progresjon ut fra elevenes alder og forutsetninger.	164
Progresjon relatert til ulike dramasjangre, dramakonvensjoner og krav til skuespillerprestasjonen .	165
Progresjon i visning og framføring	166
Progresjon i det tematiske og følelsesmessige innholdet. . . .	169
Fra konkretisering til det å utforske ulike undertekster. .	169
Progresjon i spillets symbol- og refleksjonsnivå.	172
Progresjon i det sosiale og relasjonelle innholdet	173
Progresjon i gruppesamarbeid.	173
Progresjon fra lærerstyrt til mer og mer elevstyring	175
Progresjon fra det å lytte til hverandre til å gi hverandre reell veiledning	176
Progresjon fra det å velge tilfeldig til reell forhandling om ulike valg.	177
Spørsmål til refleksjon og samtale.	179
KAPITTEL 13 DRAMA, FORSKNING OG VURDERING	180
Vurdering for læring – underveisvurdering	180
Undervisning som fremmer læring.	181
Mitt forskningsfelt – drama og estetiske læreprosesser	184
Drama og estetiske læreprosesser	184
Mine forskningsprosjekt.	185
Evaluering av drama i L97	185
Elevaktiv læring og drama	187

Drama, kreativitet og estetiske læreprosesser.	188
Drama for fordypet læring og demokratiske læreprosesser.	191
Er resultatene troverdige?	193
Internasjonal forskning om drama i utdanningen	194
Prosjekt Zero – Harvard University	194
Drama for Learning & Creativity – D4LC	195
DICE – Drama Improves Lisbon Key Competences in Education	195
OECD: Arts for Art’s sake?	197
Internasjonal forskning om kunst og kultur i utdanningen. .	198
Betydning av bredde og omfang i kunstfaglig opplæring. .	198
Betydning av kunstfaglig opplæring for læring og trivsel .	199
Creative Partnership om kunstfaglig opplæring.	202
«The wow! Factor» Global research compendium on the impact of the arts in education	203
Kunst- og kulturopplæring i Norge 2010/2011.	203
Forskningen viser positive resultater.	203
Spørsmål til refleksjon og samtale.	204
KAPITTEL 14 DRAMAFORLØP	205
Drama som læringsform i 1.–4. klasse	207
Alfabetet – bokstavinnlæring	207
Tallene opp til 20 – legge sammen og trekke fra	209
Dramaforløpet «Om jeg bare hadde en hund»	210
Dramaforløpet «Lysakerrampen».	212
Dramaforløp for 5.–7. klasse	214
Dramaforløpet «Hvordan kan vi stoppe hærverk?» . .	214
Dramaforløpet «Vennskap må gjengjeldes»	217
Dramaforløpet «Whale Rider» – 6. eller 7. klasse . . .	223
Dramaforløpet «Anne Franks dagbok»	228
Dramaforløp for 8.–10. klasse	232
Dramaforløpet «En urettferdig verden?»	232
Et dramaforløp med utgangspunkt i novellen «Karen» av Aleksander L. Kielland.	239

Dramaforløpet «Robinson Crusoe»	245
Dramaforløp «Darlah» – 172 timer på månen	246
LITTERATUR	254
STIKKORD	262